

DE

1779, 22.

NATVRA ACTIONVM
CONTRARIARVM.

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS GRATIA.

PRAESIDE

D. CHRISTIANO HENR. BREVNING

PROF. PVBL. ORD. IVR. NAT. ET GENT. ET SOCIETAT. LITERAR.
DVISVVRG. SOCIO.

IN AVDITORIO IVRIDICO.

DIE XXX APRIL. ANNO MDCCCLXXIX.

DISPV TABIT.

AVTOR

GOTTLOB FRIDERICVS WOLF.

ZOEBLIZIENSIS. MISN.

LIPSI AE

EX OFFICINA BÜSCHELIA.

DE
NATURA ACTIONVM
CONTRARIARVM

HELVETICIS IURIS ORDINIS GRATIA

FRANCO

E. CHRISTIANISSIMO CENSURAE

HELVETICAE REIPUBLICAE IURIS PRAESIDIUM

DAVIDUS SOLLA

IN ACADEMIA PUBLICA

DIE XXXI. APRILIS ANNO DOMINI MDCCCLXXII.

DISPVABIT

AVTOR

GOTTLIEB THEOPHILUS WOLFF

COELENSENsis NATUS

LIBRARIUS

EX OFFICINA P. HORNSTADT

DE

NATURA ACTIONVM CONTRARIARVM.

§. L.

Non tantum natura cuius homini certa dedit iura, sed idem potest fecit ciuitas, quae alia superaddidit, a quo in societatem coirent homines, et vtrumque, et naturale, et ciuile ius permittit, ut inuicem variis modis et in rebus iura sibi acquirere, et alios sibi obligatos reddere possint. Collegit omnes causas MODESTINVS in L. 52, pr. π. de oblig. et Act Obligamur, inquit, aut re, aut verbis, aut simul vtroque, aut consensu, aut lege, aut iure honorario, aut necessitate, aut ex peccato. Sed quid profuissent iura, quid obligationes, nisi simul media data, quibus cuius in suo se tueri iure possit, imo per quae cogeretur cuius ad obligationes adimplendas. *Bellum*, quod natura permittebat, non videbatur aptum in ciuili societate remedium. Alia itaque media eligenda et inuenienda, quae commodius in republica substitui poterant bello. Iudicia itaque ordinabantur et ciuilia illa cogendi media per iudices partim,

A 2

quo

quo quilibet cuius in suo defenderetur per magistratum iure acquisito, partim quilibet cogeretur ad adimplendas, quas alteri debebat obligationes. At vero, quod iudex ignoraret, per quem quis laederetur et in quo iure, quae obligatione, necesse erat, ut qui iudicis egeret auxilio suam eidem proponeret intentionem. *Hinc nascuntur actiones.* Ex his apparet, *actionem esse remedium iuris, solemniter modo persequendi in iudicio illud, quod sibi debetur, seu ius, quod sibi competit.* In omni vero actione duo veniunt, ad quae maxime respiciendum, videlicet, quale sit cuiusvis actionis *fundamentum*, et quo modo, vel *ad quam normam* in iudicio proponenda atque pertractanda veniat. Hoc respicit ad *processum*, illud ad *ius*. Nam una eademque actio diverso processus modo proponi potest et pertractari. Sic verbi causa venditi actio vel ordinario tractabitur modo, si summa debiti sit maior, vel executivae, si ex syngrapho super contractu confectio agitur, vel summariae, si pretium, quod venditor ab emptore exigit, minoris sit quantitatis. Sicuti itaque venditi manet actio, siue ordinariae, siue summariae, siue executivae pertractetur in iudicio; ita nonnunquam peccant, qui remedio iuris nomen actionis negant, quod ordinario tractandi ordine non peragitur, quale quid de *interdictis* observavi. Nam et Romanis actio manebat, licet extraordinario modo cognosceretur. At si ad fundamentum, et sic ad ius respicimus, ex eo variae enatae sunt actionum differentiae. In his una est, per quam actiones sunt vel *directae*, vel *contrariae*. Nos, qui tantum *contrariorum actionum* naturam et indolem investigare constituimus, lubentes reliquas omnes divisiones omittimus, quas nec instituti ratio omnes tractare, nec libelli exiguitas pateretur. Ut vero idearum confusio evitetur, monendum est, *directas actiones* interdum opponi *utilibus*. Romani enim, qui maxime formulis delectabantur, singulis actionibus certam agendi formulam excogitauerant, a qua, ut docuit *HEINECCIUS* orat. *de formulis, veter. Rom. Iurispr.* recedere non licebat. Quod si itaque ea species in iudicio tractanda veniret, ad quam formula certa concepta, dicebant actionem *directam*, cui deim; si ob intenditatem causae remedium quaerendum, quod deficeret, applicabant formulam ad aliud thema, atque hanc applicatam formulam ab uno themate ad aliud, dicebant *utilem actionem*. Sed cum

cum hoc genere actionum directarum nullum nobis est negotium. *Directae* vero, quae contrariis opponantur, eae dicuntur, quae ex ipso negotio obligatorio immediate oriuntur, seu quarum fundamentum in ipsa conventionione quaerendum, et quae existunt, simulac negotium obligatorium perfectum, ex quo actio descendit. *Contrariae* itaque actiones erant, quae ex alia veniunt causa, quam ex negotio ipso obligatorio principali, ad quam tamen principale negotium occasionem subministrat, quod postea monstrabimus. In hac distinctione *directarum* et *contrariarum* actionum nulla formularum applicatio, sed quaelibet suam sibi conceptam habebat formulam, de qua, cum Iustiniano iure iam cessarent, nihil, est, quod multa dicamus.

§. II.

Est communis prope opinio, quam fere in omnibus scriptis doctorum hominum deprehendimus, per quam adfirmant, contrarias actiones venire ex contractibus ipsis. Pinc unilaterales illos dicunt tantum, ex quibus una descendit actio et in quibus nulla cogitari potest contraria, reliquos bilaterales vocant, quorum tamen duas species formant, unam, quae ex utraque parte producit directam actionem, ut societas, emptio venditio, locatio conductio, emphyteusis, alteram, quae et directam et contrariam producit, ut commodum, pignus, depositum, mandat, caet. Hac distinctione suffulti, adfirmant contrariam actionem ex contractu venire. Inde fere omnes, qui doctrinam Iuris per compendia proposuerunt, ubi varias contractuum species pertractant, scribunt: Ex hoc contractu duo veniant actiones, una *directa*, altera *contraria*. Exempla sunt adeo apud Heinzeium in *Doctr. Pand. et Inst.* Taceo lubens reliquos, ut LUDOVICI *Doctr. Pand. et Inst.* Cum omnes illi contractus et negotia, in quibus contrariae actiones obveniunt, unilaterales sui naturae atque essentiae sunt, efficiunt, statuendo, contrarias venire ex contractu, ut, qui unilateralis est, bilateralis sit, quod fieri ideo nequit, cum contra naturam sit ipsius contractus,

vt duplicem ex vtraque contrahentium parte producat obligationem. Sed de hoc capite postea.

§. III.

In omni actione primario respiciendum ad fundamentum, vt vocant, actionis, seu ad illud ius, vel obligationem, quae actionem producit et quae actione continetur. Vbi ergo nullum fundamentum agendi deprehenditur in negotio, in eo actio cogitari non potest. Iam si v. c. commodatum sumas, obligatur commodatarius contrahendo ad restituendam rem commodatam finito vsu, et praestandam culpam. Cum vero commodatum gratuitum sit, neque ex commodato in commodatario ius, nec in commoante obligatio vi contractus cogitari potest. Hinc treceni et amplius contractus quotidie celebrantur, in quibus omnibus directa obligatio semper adest, frustra vero commodantem quaeras obligatum, vt ergo nulla adsit contraria obligatio. Dabimus contractum pignoris, directam semper in omni habebis pignore obligationem et actionem, si pignus solum. At quot quotidie inuenies conventiones pignoratitias, in quibus debitorem, tradito pignore creditori praeterquam ex negotio principali, cui accessit pignus, ad nihil vides obligatum. Gratis depositarius custodit depositum, nec quidquam saluo hoc contractu a deponente exigit, et tamen interdum contingit, vt depositario obligetur deponens, quod ex contractu esse nequit, qui ab omni obligatione deponentem immunem pronunciat, cum gratis custodiendum sit depositum. Sint ergo plurima deposita, in quibus contraria obligatio haud cogitatur. Sic in reliquis omnibus. Quare concludo, quae obligatio ex natura contractus non venit, et qui contractus toties celebratur, nec tamen eam, quam contrariam dicunt obligationem, deprehendimus, de ea actione dici nequit, quod ex contractu veniat. Ergo aliarum actionum fundamentum est quaerendum.

§. IV.

§. IV.

Dicunt docti homines, contractum quidem esse ab initio unilateralem, sed fieri postea bilateralem. Vehementer dubico, an contractus suam *substantiam* et *naturam* mutare possit, ut idem maneat contractus, qui antea fuerat. Unilateralis manebit unilateralis, et bilateralis, nunquam degenerabit in unilateralem. Potest quidem pacto contractibus bonae fidei in continenti superaddi obligatio, quae ad contractum refertur, ut illius praestatio ea actione exigatur, quae ex contractu venit; sed ex post facto accedere obligationem contractui posse, quae ita habenda, ut in sit contractui et eandem cum contractu producat actionem, nemo haecenus eruditorum neque adierit, neque probavit. Iam omnes contrariae actiones non cum ipso contractu oriuntur, nec fundamentum habent in contractu, veniant itaque, necesse est, ex alio argumento, quam ex contractu. Confirmat me ipsa compellatio actionis, qua eandem Veteres Iurisconsulti denominarunt. Dicunt *contrariam*, quasi illa sit *contra naturam* contractus, qui unilateralis est, et unum tantum contrahentium efficit obligatum. *Contraria* est contractui, cum tot contractus celebrantur, in quibus illa actio, ne cogitari quidem potest. Hinc non ex contractu venit, sed contractus deum occasionem subministrat causae, quae deum fundamentum sit obligationis, ex quo illa contraria nascitur actio. Dabimus specimen facti: Titius commodatum contrahit cum Maenio commodante, qui eidem tradit rhedam ad iter aliquod suscipiendum. Adimplevit Maenius tradendo rhedam omnem, quae ex pacto de commodando venerat obligatio, et per quod adimplementum contractus commodati perficiebatur. Iam tenebatur Titius solus obligatus ad restituendam rhedam et damnum in eadem refarciendum. Fac, hanc rhedam, cum iter susciperet vitiosam ita esse, ut reparatio maiori sumtu prius suscipienda, quam iter inchoari posset. Cum aliam rhedam non haberet Titius, reficitur eandem solutis impensis eoque facto efficit, ut rheda restituta et refecta seruetur Maenio, qui cum saluam habere voluisset rhedam, coactus fuisset eisdem sumtus in refectionem impendere. Ni vitiosa fuisset rheda, nullo modo obligatus fuisset Maenius, nec

contraria existisset obligatio. At a quo Titius sumtus in refectio-
nem impenderat, lex Maecium pronunciat obligatum ad restitutio-
nem impensarum. Ita GAIUS in L. 18. §. 2. π. *commod. vel contr.*
scribit: *Possunt iustae causae interuenire, ex quibus cum eo, qui
commodasset, agi deberet. Veluti de IMPENSIS in valetudinem
serui factis, quacum post fugam requirendi reducendique eius causa
factae essent.*

§. V.

Quae cum ita sunt, facile pater, non ex contractu in legum
capitibus deduci hanc actionem, sed vt recte GAIUS *cit. l. ait:*
Possunt IUSTAE CAUSAE INTERVENIRE. Non ergo obligatio
in contractu quaerenda, sed in *interueniente iusta causa.* Plures
vero esse possunt superuenientes iustae causae, Plerumque imp-
ensae in rem alterius, vel negotium factae iustum fundamentum
subministrant actioni contrariae. Quare recte scribit GAIUS in L.
27. §. 4. π. *Mandat. vel contr. Impendia mandati exequendi gratia
facta, si bona fide facta sunt restitui omnino debent, nec ad rem per-
tinet, quod is, qui mandasset, potuisset, si ipse negotium generet,
minus impendere.* Eandem quoque causam contrariae actionis alle-
gat POMPONIVS in L. 8. pr. π. *de pignorat. act.* scribit: *Si necessa-
rias impensas fecerim in seruum aut in fundum, quem pignoris
causa acceperim: non tantum retentionem, sed etiam contrariam
pignoratitiam actionem habebō.* Praeterea et melioratio suscepta
in re alterius contrariae actionis fundamentum dat: Exemplum habet
VLPPIANVS in L. 25. π. *de pignor. action.* Verba sunt: *Si ser-
uos pignoratos artificii instruxit creditor; siquidem iam imbutos,
vel voluntate debitoris, erit actio contraria: Si vero nihil horum
intercessit, siquidem artificii necessariis, erit actio contraria.* Amplius
contraria actio fundamentum habet in facto vel culposo, vel
dolo alterius, per quod damnum passus sum. Exemplum habet
PAVLVS in L. 17. §. 3. in f. π. *commodat.* Idemque est, inquit, *si
ad fulciendam insulamigna commodasti, deinde protraxisti: aut
etiam sciens vitiosa commodaueris, adiunari quippe nos, non decipi
beneficio*

beneficio oportet. Ex quibus causis etiam contrarium iudicium vile esse, dicendum est. Idem iudicat GAIUS in L. 18. §. 3. π. eod. Item, qui sciens vasa vitiosa commodavit: si ibi infusum vinum vel oleum corruptum effusumue est, condemnandus eo nomine est.

§. VI.

Probauimus hactenus, nullam contrariam actionem ex ipso venire contractu, sed ex interueniente causa. Quoties itaque eiusmodi causa, quarum quasdam dedimus, non existit, videlicet, si nihil impenderit, si facto alterius superueniente damnum haud passus sit, si non meliorauerit rem alterius, nulla plane cogitari potest actio contraria. Hinc multoties contingit, vt illi contractus inter contraheutes celebrentur, directaque obligatio adsit, tamen contraria ne cogitari quidem possit, cum fundamentum obligationis contrariae, quae actionem parit, non superuenit. Consequimur inde, male a doctis non tantum illa negotia, quae contrarias actiones producant, inter bilateralia referri; quae semper unilateralia manent, et interdum tantum admittunt contrariam actionem, idque ex contingenti; verum regula, qua unilateralia negotia dicuntur *stricti iuris* esse, plane falsa apparet, quippe haec unilateralia negotia *commodati, depositi, caet.* bonae fidei manent. Imo constat, interdum depositum abire vel in *commodatum*, vel in *mutuum*, pro vt vel *non fungibilis* rei vsus, vel *fungibilis* depositario a deponente concessus, quare etiam dicunt *irregulare* depositum. Abit eo ipso directa depositi actio vel in *commodati*, vel in *mutui* actionem. Quare si, qui ante fuerat deponens, pecuniam repetit ab eo, qui primum fuerat depositarius, qui vero vsus fuerat deponentis consensu illa pecunia antea deposita, conditione certi ex mutuo ager, non amplius depositi. Confirmare videtur hanc opinionem PAPINIANVS in L. 24. π. *depositi vel contra* in verbis: *quod ita verum est, si id actum est, vt corpora nummorum eadem redderentur. Nam si vt tantundem solueretur, conuenit, (quod factum, si nummis vsus sit consentiente deponente) egreditur ea res depositi notissimos terminos.* Si autem hoc verum est, PAVLVS in

B

L. 29.

L. 29. §. 1. π. eod. mihi reddit dubiam sententiam, quae communis alias habetur. Affirmant actionem mutui *stricti iuris* esse: at PAVLVS eam refert in hoc themate, vbi depositum in mutuum abierat, actionem mutui, inter negotia *bonae fidei*. Verba sunt. *Si ex permissu meo deposita pecunia is, penes quem deposita est, utatur: ut in ceteris BONAE FIDEI iudiciis vsuras eo nomine praestare mihi cogitur.* Concludo: mutuum non semper *stricti iuris* negotiis adnumerandum, sed si vel stipulatio adhibita, vel literis perscriptum, *stricto iure* agendum fuisse, sin absque verborum solenitatibus celebratum, ad *bonae fidei* causas relatum fuisse, quae sententia etiam BOEHMERO de *Actionib. S. I. Cap. III. §. 33. seqq.* placuit. Sed obiter haec. Aliud dubium Paulo obstare videtur, quippe PAPINIANVS in L. 25. §. 1. π. eod. hoc iudicium, quo pecunia deposita in vsus conuersa iudicio *DEPOSITI* repetitur. Scribit: *Qui pecuniam apud se non obsignatam, ut tantundem redderet, depositam, ad vsus proprios conuertit, post moram in vsuras quoque IUDICIO DEPOSITI condemnandus est.* Sed facile patet, si cum iis comparamus verbis, quae in L. 24. Papinianus dixerat, egreditur *res depositi notissimos terminos*, eundem improprie iudicium *depositi* dixisse, quippe ex deposito mutuum ortum, indeque *bonae fidei* iudicii naturam retinuit, ut *vsurarum* ratio, quae in vero mutuo cessabat, haberi posset.

§. VII.

Finis omnium, quae *contrariae* dicuntur actiones, vnus est, scilicet, ut *indemnis* praestetur is, qui vel impenas fecit, vel meliorem rem reddidit, vel alterius facto damnum passus, vel pro alio se obligauit. Veritas huius asserti partim patet ex iis, quae antea adduximus, partim probat VLPPIANVS in L. 3. §. 8. π. de *contrar. tutel. et vtili actione*. Verba sunt: *Iudicio contrario tutelae praestatur et id, quod in rem pupilli versum ante tutelam, vel post tutelam, si negotiis tutelae tempore gessit nexum probatur, et quod ante impensum est, siue pro tutore negotia gessit et postea tutor constitutus est, vel ventri erat Curator.* Sed etsi non pro tutore negotia

tia gerebat, debet venire, quod ante impensum est. Deducuntur enim in tutelae iudicium sumtus, quoscunque fecerit in rem pupilli, sic tamen, si ex bona fide fecit. Consentit IUSTINIANVS in §. 3. l. de oblig. quas quasi ex contract. nasc. Ait: Non tantum enim pupillus cum tutore habet tutelae actionem, sed et contra tutor cum pupillo habet contrariam tutelae, si vel impenderit aliquid in rem pupilli, vel pro eo fuerit obligatus, aut rem suam creditoribus eius obligauerit. Ita quoque in actione mandati contraria idem finis patet. Probat ULPIANVS in L. 12. §. 9. π. mandati. Scribit: Si mihi mandaueris, ut rem tibi aliquam emam, egoque emero meo pretio, habebō mandati actionem de pretio recuperando. Sed et si tuo pretio, impendero tamen aliquid bona fide ad emtionem rei: erit contraria mandati actio aut si rem emtam nolis recipere. Simili modo, et si quid aliud mandaueris et in id sumtus fecero. De negotiis gestis testatur GAIVS in L. 2. π. de neg. gest. Ait: Si quis absentis negotia gesserit licet ignorantis, tamen quidquid stilter in rem eius impenderit, vel etiam ipse se in re absentis alieni obligauerit, habeat eo nomine actionem sc. contrariam.

§. VIII.

Sed sicuti haec satis clara atque ex ipsis iurium textibus manifesta, ita sane obseruandum, eas tantum actiones contrarias dici, quae occasione horum negotiorum unilateralium ex incidenti causa veniunt. Nam et aliae sunt actiones, per quas indemnes fieri petimus. Possent forsitan huc referri *condictio triticaria*, si plagulae paterentur, imo et haud raro ex contractibus bilateralibus oriundae actiones ad persequendum damnum instituntur, quae propterea contrariae non sunt ob id, quod primaria obligatio ex ipso negotio obligatorio oritur. Exemplo sit sententia PAVLI in L. 38. §. 1. π. pro socio. Scribentis: Si tecum societas mihi sit, et res ex societate communes: quam IMPENSAM in eas fecero, quosque fructus ex his rebus ceperis, vel pro socio vel communi diuidendo, me consecuturum, et altera actione alteram tolli, Proculus ait: Aliud exemplum est apud ULPIANVM in L. 1. π. de action. emti et venditi.

Si

Si res vendita non tradatur, in id, quod interest, agitur: hoc est, quod rem habere interest emtoris, hoc autem interdum pretium egreditur: Si plaris interest, quam res valet, vel emta est. Et idem VLPPIANVS in L. 32. π. eod. Si quis a me oleum, quod emisisset, adhibitis iniquis ponderibus accepisset, ut in modo me falleret; vel emtor circumscriptus sit a venditore ponderibus minoribus, Pomponius ait: posse dici; venditorem sibi dare oportere, quod plus est petere: quod habet rationem. Ergo et emtor ex EMTO habebit actionem, qua contentus esse possit. Sic conductor ad indemnitatem, ager conducti teste VLPPIANO in L. 19. §. 1. π. Locati. Si quis, inquit, dolia vitiosa locauerit, deinde vinum effluserit: tenebitur in id, quod interest, nec ignorantia eius erit excusata. Et locator ager locati teste PAVLO in L. 55. §. 2. π. eod. Qui contra legem conductionis fundum ante tempus sine iusta ac probabili causa deseruerit, ad soluendas totius temporis pensiones ex conducto conueniri potest: quatenus locatori in id, quod eius interest INDEMNITAS seruetur. Ex his facile apparet, quantum intersit, et quae differentia, si directa actione indemnitas petatur, atque demum, vbi contraria experiendum.

Corollaria.

- 1) Mutuum adiucorium non est finis matrimonii.
- 2) Protestantes non admittunt sacerdotium in ecclesia.

Leipzig, Diss., 1779 A17

ULB Halle

004 583 736

3

86.

882

1779, 22.

DE
NATVRA ACTIONVM
CONTRARIARVM.

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS GRATIA.

PRAESIDE
D. CHRISTIANO HENR. BREVNING

PROF. PVBL. ORD. IVR. NAT. ET GENT. ET SOCIETAT. LITERAR.
DVISVVRG. SOCIO.

IN AVDITORIO IVRIDICO.

DIE XXX APRIL. ANNO MDCCCLXXIX.

DISPV TABIT.

AVTOR
GOTTLOB FRIDERICVS WOLF.

ZOEBLIZIENSIS. MISN.

LIP SIAE
EX OFFICINA BVSCHELIA.

